

COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

Vierde zondag van de advent

Jesaja 7, 10-14 • Psalm 24 • Brief aan de Romeinen 1, 1-7 • Matteüs 1, 18-24

Ongevraagd een teken

Om de eerste lezing goed te begrijpen, moeten we iets meer weten over de historische context. Het is omstreeks 733 vóór Christus. De buurvolkeren van Juda sturen aan op een militaire coalitie tegen grootmacht Assyrië. Koning Achaz weigert mee te doen, en daarom rukken de bondgenoten uit Samaria en Damascus nu tegen Jeruzalem op. Koning Achaz, die een belegering van Jeruzalem vreest, inspecteert de verdedigingswerken van de stad en overweegt Assyrië te hulp te roepen. Op dat moment wordt de profeet Jesaja naar de koning gezonden om hem zijn gebrek aan vertrouwen te verwijten. Achaz moet niet zo bang zijn. „Als gij niet standvastig gelooft, dan houdt gij geen stand” (Jesaja 7, 9).

De lezing begint met het daarop volgende vers. De profeet zegt dat Achaz God om een teken moet vragen, als hulp om zijn ongelooft te overwinnen. Achaz weigert: „Ik wil de Heer niet op de proef stellen.” Die reactie is weliswaar volgens de letter van de wet (zie Deuteronomium 6, 16 en Exodus 17, 2), maar in feite schijnheilig en een nieuwe aanduiding van zijn ongelooft. De koning heeft geen belangstelling voor het woord van God. Hij wil het risico niet lopen dat de profeet door het teken in het gelijk gesteld wordt, zodat hij verplicht zou zijn van Assyrische hulp af te zien.

Maar Achaz krijgt ongevraagd een teken: „Zie, de jonge vrouw zal ontvangen en een zoon baren, en zij zal hem noemen: Immanuël, God-met-ons.” Over dit ene Bijbelvers zijn boeken volgeschreven. Wie zijn Immanuël en zijn moeder? De meest aanvaardbare oplossing is dat het gaat om een zoon van Achaz en dat de jonge vrouw een echtgenote van de koning is. In feite is de identiteit van Immanuël en van de jonge vrouw niet het belangrijkste. Het teken bestaat immers niet in de geboorte zelf van het kind. Het teken bestaat erin, dat men aan een kind dat geboren gaat worden, de naam God-met-ons zal kunnen geven, omdat de huidige vijanden van Juda op het punt staan ten onder te gaan: „Want voordat de knaap het kwade weet te verwerpen en het goede te kiezen, is het land van de beide koningen, die u zulk een angst aanjagen, ontvolkt” (Jesaja 7, 16).

Het gebeuren dat voor de deur staat, is een teken van Gods trouw, die zijn hele geschiedenis met de mensen omvat. Diezelfde trouw van God is als nooit tevoren openbaar geworden in Jezus. Dat heeft Matteüs willen uitdrukken, toen hij de Immanuëlprophetie toepaste op Jezus en zijn moeder in de evangelielezing van deze zondag. In die evangelielezing is Jozef de hoofdfiguur. Ook Jozef krijgt ‘ongevraagd een teken’. Jozef heeft evenmin als Achaz om een teken gevraagd, maar in tegenstelling tot Achaz staat Jozef er wel voor open. Die openheid van Jozef blijkt uit vier elementen in het verhaal: de stilte, de droom, het geven van een naam en de bereidheid te doen wat hem gezegd is. Jozef is geen man van veel woorden. Hij overweegt in *stilte* wat hem te doen staat. In de stilte schept hij ruimte voor het mysterie en zo krijgt het ‘ongevraagde teken’ voor hem diepe betekenis. Zoals zijn oudtestamentische naamgenoot is Jozef een man van *dromen*. Wie droomt, weigert zich neer te leggen bij wat hier en nu gegeven is en staat open voor een nieuwe toekomst. Wie blijft dromen – in de Bijbelse zin van het woord – geeft het messiaanse visioen een kans. Jozef wordt uitgenodigd het kind dat geboren zal worden een *naam* te geven: Jezus, ‘JHWH redt’. Een naam geven betekent in Bijbelse taal zoveel als: je ervaring gelovig duiden en met God in verband brengen. Ontwaakt uit de slaap, *deed* Jozef ten slotte zoals de engel van de Heer hem bevolen had. Gerechtigheid is in de Bijbel altijd een kwestie van daden. Terecht wordt Jozef dan ook ‘rechtschapen’ genoemd.

Koning Achaz is in alles het tegendeel van Jozef. Bij hem geen stilte, maar hoogdravende woorden die de toekomstvisie van de profeet in de kiem smoren. Geen droom over een nieuwe toekomst, maar het krampachtig handhaven van een kortzichtige politiek. Geen gelovige duiding van zijn ervaring, maar een schijnheilig verbergen van zijn angst achter de letter van de wet. Geen daden van gerechtigheid, maar bekommernis om het behoud van de verworven machtspositie. Achaz behoort wel tot het ‘huis van David’, maar een ‘zoon van David’ zoals Jozef is hij zeker niet.

VIERDE ZONDAG VAN DE ADVENT

23 december 2007

Eerste lezing *Jesaja 7, 10-14*

In die dagen sprak Jesaja tot Achaz: „Vraag de Heer, uw God, om een teken, hetzij hoog aan de hemel of diep in de hel.”

Maar Achaz antwoordde: „Ik vraag niet om een teken; ik wil de Heer niet op de proef stellen.”

En Jesaja sprak: „Luister dan, Huis van David, is het u niet genoeg mensen te ergeren, dat gij ook mijn God tot ergernis wilt zijn? Daarom geeft de Heer u ook ongevraagd een teken: zie, de maagd zal ontvangen en een zoon baren, en zij zal hem noemen 'Immanuël': 'God-met-ons'.”

Tweede lezing *Brief aan de Romeinen 1, 1-7*

Van Paulus, dienstknecht van Christus Jezus, door Gods roeping apostel, bestemd voor de dienst van het evangelie dat God eertijds door zijn profeten in de heilige geschriften heeft aangekondigd. Het is de boodschap over zijn Zoon, die naar het vlees geboren is uit het geslacht van David, die naar de heilige Geest is aangewezen als Zoon van God door Gods machtige daad, door de opstanding uit de doden, Jezus Christus onze Heer. Door Hem heb ik de genade van het apostelschap ontvangen, om ter ere van zijn naam onder alle volken mensen te brengen tot de gehoorzaamheid van het geloof. Ook gij hoort bij hen, geroepen als gij zijt door God tot gemeenschap van Jezus Christus.

Ik zend mijn groeten aan u allen in Rome: God heeft u lief en riep u tot zijn heilige gemeente. Genade en vrede voor u vanwege God onze Vader en de Heer Jezus Christus!

Evangelie *Matteüs 1, 18-24*

De geboorte van Jezus Christus vond plaats op deze wijze. Toen zijn moeder Maria verloofd was met Jozef, bleek zij, voordat ze gingen samenwonen, zwanger van de heilige Geest. Omdat Jozef, haar man, rechtschape was en haar niet in opspraak wilde brengen, dacht hij erover in stilte van haar te scheiden.

Terwijl hij dit overwoog, verscheen hem in een droom een engel van de Heer die tot hem sprak: „Jozef, zoon van David, wees niet bevreesd Maria, uw vrouw, tot u te nemen: het kind in haar schoot is van de heilige Geest. Zij zal een zoon ter wereld brengen die gij Jezus moet noemen, want Hij zal zijn volk redden uit hun zonden.”

Dit alles is geschied, opdat vervuld zou worden wat de Heer gesproken heeft door de profeet, die zegt: „Zie, de maagd zal zwanger worden en een zoon ter wereld brengen, en men zal Hem de naam Immanuël geven.” Dat is in vertaling: God-met-ons.

Ontwaakt uit de slaap deed Jozef zoals de engel van de Heer hem bevolen had en nam zijn vrouw tot zich.